

549-554.

17. Устінова І.І. Методологічні основи сталого розвитку еколого-містобудівних систем [Текст] : дис. ... доктора арх.: 18.00.01 / І.І. Устінова. – К.: КНУБА, 2016. – 484 с.
18. Бондаренко О. Галилео-XXI [Электронный ресурс] / О. Бондаренко. – 2001. – Режим доступа: <http://www.olegbondarenko.narod.ru/galileo-21-I.htm>.
19. Устінова І.І. Хвильова урбаністика – новий напрям містобудівної науки [Текст] / І.І. Устінова // Досвід та перспективи розвитку міст України : Регіональні дослідження у містобудуванні: Зб. наук. праць. – К.: І-нт ДІПРОМІСТО, 2015. – Вип 29. – С. 170-178.

УДК 711.

РУХ МІСТА ДО ВОДИ ЯК ЗБЕРЕЖЕННЯ ЙОГО КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Петришин Г. П., к. арх., професор

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

hala.petr@polynet.lviv.ua

Анотація. Технологічні зміни на припортових територіях значних міст від 1970-х років викликали перенесення основних містоутворюючих функцій у сприятливіші локації та поступовий занепад міських прибережних територій. Це спровокувало появу у 2000-х роках численних масштабних містобудівних проектів, скерованих на пошук нового обличчя міст у постіндустріальний період. Аналізовані міста пройшли подібні історичні етапи просторового розвитку, в результаті з поступовим відходом від води. Зараз планувальний розвиток цих міст звернений на реструктуризацію та освоєння постпромислових припортових територій. Міста знову повертаються до свого коріння, шукаючи ефективних засобів для вирішення просторових, соціальних та економічних проблем.

Ключові слова: прибережні території, постіндустріальний розвиток міст, ідентичність міста, архітектурно-планувальна структура, функціональне використання території.

ДВИЖЕНИЕ ГОРОДА К ВОДЕ КАК СОХРАНЕНИЕ ЕГО КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ

Петришин Г. П., к. арх., професор

Национальный университет «Львовская политехника», Львов, Украина

hala.petr@polynet.lviv.ua

Анотация. Технологические изменения на припортовых территориях крупных городов от 1970-х годов вызвали перенос основных градообразующих функций в более благоприятные локации и упадок городских прибрежных территорий. Это спровоцировало появление в 2000-х годах многочисленных масштабных градостроительных проектов, направленных на поиск нового облика городов в постиндустриальный период. Рассматриваемые города прошли подобные исторические этапы пространственного развития, в результате с постепенным уходом от воды. Сейчас планировочное развитие этих городов обращено на реструктуризацию и освоение постпромышленных припортовых территорий. Города снова возвращаются к своим корням, ища эффективные средства для решения пространственных, социальных и экономических проблем.

Ключевые слова: прибрежные территории, постиндустриальное развитие городов, идентичность города, архитектурно-планировочная структура, функциональное использование территории.

THE PRESERVATION OF CITY'S CULTURAL IDENTITY BY THEIR DEVELOPMENT TOWARDS THE WATERFRONTS

Petryshyn H. P., PhD, Prof.

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

hala.petr@polynet.lviv.ua

Abstract. Since the 1970s the technological changes of large cities' port territories have been caused both the transference of main city-forming functions to more favorable locations and the gradual decline of urban waterfront. This caused, in the 2000s, an appearance of many large-scale urban projects directed to find a new face of post-industrial period cities. The comparative study of waterfront city in the 2010-2012 biennium: in Germany - Hamburg, Kiel; in Norway - Oslo, Stavanger; in Sweden – Malmö; in Denmark – Copenhagen showed that all these cities have passed the historical stages of spatial development as a result of gradual departure from the water. At present, the planning development of these cities is aimed at restructuring and development of post-industrial ports. The cities are again turning to their roots, seeking the effective means of solving spatial, social and economic problems. Today we can say about the phenomenon of the port city at the turn of the century, when the industrial ports territories started to decline and there was a need of radical urban planning means to return the cities' regional role as well as its strengthening. The fundamental research dedicated to separate port cities. However, the urban environment transformations have only taken place in recent decades and the implementation of large-scale urban development projects has not yet been completed, that's why the comparative analysis of the results of these changes have only begun.

Key words: waterfronts, cities' post-industrial development, the city identity, architectural and planning structure, functional use of territory.

Вступ. Злам 20-21 століть характеризується пошуком нового обличчя міста у постіндустриальний період. Корисним для України є вивчення досвіду створення європейського союзу, що змінило роль і місце окремих міст у побудові нової економічної конфігурації. Конкурентоздатність міст зумовлюється також і містобудівними перевагами. Здеградовані припортові території стали потенціалом нового функціонального наповнення та резервом для пошуку нової ідентичності міст. Ідеї комплексного проектування на прибережних територіях набули поширення початково при річках [1], [2]. Загальний ефект від інтеграції середовища, санації та ревалоризації окремих територій та споруд, зміни функціонального наповнення перевершили очікування проєктантів та стали впроваджуватися у щораз масштабніших проєктах.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Сьогодні ми можемо стверджувати про феномен портового міста зламу століть, коли припортові промислові території стали занепадати і вимагали кардинальних містобудівних засобів для повернення ролі міста в регіоні, а навіть її посилення. Окремим портовим містам присвячені ґрунтовні дослідження. Проте трансформації міського середовища відбуваються лише останні десятиліття, реалізації масштабних містобудівних проєктів ще не завершені, тому порівняльний аналіз результатів цих змін лише розпочинається. Автором були проведені порівняльні дослідження прибережних територій портових міст у 2010-12 рр. (у Німеччині - Гамбург, Кіль; у Норве-

гії - Осло, Ставангер; у Швеції – Мальме; в Данії – Копенгаген тощо), які були видані окремою монографією [3] та вилилися у ряд статей.

Мета та завдання - висвітлити потенціал містобудівного розвитку прибережних територій вибраних європейських міст метрополітального рангу.

Об'єкти та методи дослідження. Виконані порівняльні дослідження прибережних портових міст, їх концепцій розвитку zdegradovanih територій та містобудівні плани на предмет створення нових функцій та поєднанням із міською тканиною.

Результати досліджень. Портові міста, які були засновані на узбережжях рік та морів, пройшли подібні етапи просторового розвитку, пов'язані з розвитком індустріалізації, в результаті з поступовим відходом від води у зв'язку із утворенням на набережних потужних транспортно-складських та промислових зон. Технологічні зміни спричинили у деяких містах деградацію портового господарства. Вивільнені від функцій території дають містам шанс знову повертаються до свого коріння, шукаючи у ньому ефективного засобу для вирішення просторових, соціальних та економічних проблем.

В аналізованих містах елементи культурної ідентичності прибережних територій розглядалися як каталізатори розвитку, що є ефективним інструментом активізації великих проблемних просторів у містах. У випадку портових міст, набережні дозволяють виявити та повернути їх генетичний код, без якого ідентичність міста стає розмитою. І в цьому напрямку повинна розглядатися побудова основи стратегії розвитку всього міста.

Звернення у процесах регенерації до потенціалу zdegradovanih і невикористаних у значній мірі територій міста, як видно з аналізу, є прагматичною і надійною програмою на основі ретельного економічного аналізу міста, що відповідає його просторовій політиці. Рішення про впровадження нових функцій у прибережні території здійснюється після попереднього визначення пріоритетних функцій для подальшого розвитку міст та соціальних потреб на ринку нерухомості.

Заходи для кожного вибраного міста здійснюються в рамках узгодженого, всеохоплюючого бачення розвитку прибережних територій, із комплексним підходом. Передбачається довготривала, багатетапна реалізація концепції, що вимагає активного залучення всіх можливих зацікавлених у розвиток міста сторін. Такий підхід гарантує безперервність процесу розвитку та можливість її моніторингу, як і активної реакції на зміни, що відбуваються в структурі міста.

Копенгаген Найновітнішим урбаністичним викликом, який постав перед столицею Данії, є спрямування потоків громадської діяльності на розвиток післяпортових районів. Причём культурно-освітня-громадська діяльність розрахована для дансько-шведського єврорегіону Єресунд [4].

Рис.1. Нові квартали у порту Копенгагена (2010, фото Петришин Г.П.)

Перші ревіталізаційні праці на постіндустріальних набережних Копенгагена були проведені у 1980-х роках, коли належно оцінили історичні портові споруди й перетворили в

ексклюзивні об'єкти, а також використали для житла з обслуговуючими об'єктами. Поступове виведення функції портів збільшило простір інтервенції. Варто також відзначити важливість набережних для зміни фізіономії міста, що спричинило створення нових домінуючих моментів у надводному фасаді міста (мал. 1). В даний час виробляється багатофункціональна об'єднуюча міська тканина, завданням якої є об'єднання фрагментів міста, які були реструктуризовані та ревалоризовані у різний час, у єдиний міський організм. Копенгаген є в авангарді міст, які найбільш ефективно перетворюють прибережні території, з метою перетворення її у центри багатофункціонального і жвавого міського життя [5]. У центрі обабіч портового каналу створюється "культурний ряд", що з'єднує і розвиває цю домінуючу сьогодні функцію мегаполісу. Реструктуризація та реконструкція набережних уздовж Внутрішнього каналу в Копенгагені з пануванням культурних функцій характеризується розвитком класичної урбаністичної композиції і зв'язок з попередніми міськими комплексами, дотримання масштабності історичної забудови, збереження історичної забудови порту, підкреслення ідентичності міста засобами сучасного мистецтва. Успішно апробовані архітектурно-містобудівні засоби активно впроваджуються уздовж бічних каналів, інтегруючи місто [6].

Гамбург. Сучасна Німеччина сьогодні є провідним авторитетом у програмах ревіталізації урбаністичних структур в Європі. У цьому відношенні прибережні території як потенційно приязне людині та екологічне середовище підлягають особливому догляду. Відбувається реорієнтація міських центрів у напрямку до води на підставі виявлення ідентичності цих міст як міст надводних. Тенденції концептуальних рішень у німецьких містах стають проектними інспіраціями для міст Європи з подібною історією розвитку [7].

Район площею 155 га Гафен-сіті у Гамбургу згідно проекту мав умістити в себе офісні будівлі, житлові багатоквартирні будинки, магазини, розважальні заклади, набережні променади для прогулянок. Гафен-сіті планувалося зробити не просто елітним районом, а культурним центром з організованою інфраструктурою: громадськими об'єктами (як парки, сквери, площі, культові споруди), а також будівлі культурного, наукового і освітнього призначення. При проектуванні району як піонерні були вибрані привабливі центральні пункти (об'єкти) міжрегіонального охоплення, які першими почали функціонувати як самостійні одиниці - Архітектурний університет *HafenCity Universität*, філармонія *Elbphilharmonie*, у завершенні – найбільш атрактивний «океанічний квартал» *Überssquatier*. На зміну строгому функціоналізму запропоновано змішані функції використання території та еластичність містобудівної концепції, яка враховуватиме можливі зміни різного характеру (напр., демографічного, соціального тощо). Для житлового будівництва було запропоновано схему т. зв. вогнищного будівництва, де кожен осередок складається принаймні з 800 до 1000 квартир, що вважається підставою для самостійного розвитку кварталу (рис. 2).

Рис.2. Нові квартали Гафен Сіті. Гамбург (2010, фото Петришин Г.П.)

Осло. Новий морський фасад Осло - *Fjordbyen* - це проект відновлення прибережних післяпортових територій міста в центральній частині (рис. 3). Перші реноваційні роботи в районі Ратуші розпочалися в 1960-х роках, згодом була реалізована перша черга з серії нових багатофункційних районів - відбудова району Акер Брюгге, розроблена в 1980 році, із збереженням промислових будівель та втіленням багатьох житлових та комерційних зон. Тювольмен почав свій розвиток у 2005 році як житлово-комерційний район. Сучасна функція набережної змінилася з транспортно-складської на житлово-офісну репрезентаційного характеру, а в процесі реалізації перебувають ще кілька нових районів, створюючи морський фасад завдовжки 15 км [8]. Архітектурно-просторове планування виокремлює у прибережній частині яскраві комплекси із характерними знаками місця, а у поєднанні з водними каналами та елементами малої архітектури створюються затишні зони. Матеріали, використовані у створенні громадського простору (клінкерна цегла, дерев'яні мости та тераси), відповідають ідеї гуманізації простору нового морського фасаду столиці Норвегії [9].

Рис.3. Розбудова нового надводного фасаду Осло (2010, фото Петришин Г.П.)

Висновки та перспективи подальших досліджень. Повторюваним заходом у програмах ревіталізації та регенерації в аналізованих містах є сприяння функціональному розмаїттю та забезпечення безперервності набережної та її інтеграції з рештою міста. Впроваджувана на прибережні території багатофункційність, використовують локальні традиції місця та природно-ландшафтний потенціал території. На цій підставі передбачається розвиток унікальності та автентичності локальних комірків прибережних територій завдяки збереженню їх характеру та особливостей. Особливості окремих комірків часто походять від поодинокого добре прочитуваного та експонованого архітектурного об'єкту, який, при вірному призначенні, може функціонувати як місцевий культурний центр. Незмінним елементом формування прибережних територій залишаються рекреаційна атрактивність і значення соціальної інтеграції в просторі. Виявлено, що при впровадженні нових функцій на прибережні території, житлова функція є пріоритетною, плануванні застосовано принцип побудови компактного, багатоосередкового житлового середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петришин Г.П. Річка як засіб інтеграції міста в європейській містобудівній практиці / Г. Петришин // Досвід та перспективи розвитку міст України : зб. наук. пр. – Київ, 2012. – Вип. 22 : Теорія і практика прийняття містобудівельних рішень. – С. 178–191.
2. Petryshyn H. River as an idea of the city integration: Berlin, Madrid / H. Petryshyn // Culture of the city. – Wrocław : PW, 2012. – P. 201–213.
3. Budowa tożsamości Szczecina w oparciu o wykorzystanie kulturowych wartości krajobrazu nadrzecznego miasta / red. nauk. H. Petryshyn. – Szczecin : Hogben, 2012. – 503 s.

4. Kształtowanie terenów nadwodnych Kopenhagi w kontekście rozwoju metropolitalnego / H. Petryshyn // *Przestrzeń i Forma*. – 2016. – № 25. – S. 223–240. – Bibliogr.: 27 nazw.
5. Gehl J. *New City Life* / J. Gehl, S. Kirkanaes, B.S. Sønderhagen. – Kopenhage, 2004.
6. Petryshyn H. Cultural waterfront of the Copenhagen city/ Halyna Petryshyn.- 2015, *Przestrzeń i Forma*, 24/2. P. 95-112.
7. Petryshyn H. Zmiana krajobrazu miasta w kontekście odzyskania tożsamości miasta portowego: Hamburg i Kilonia a Szczecin / H. Petryshyn // Teka Komis. Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych PAN. – 2014. – T. 10, № 3. – S. 16–29.
8. Petryshyn H. Rozwiązania zagospodarowania terenów nadwodnych w miastach Norwegii / H. Petryshyn // *Architektura Krajobrazu*. – 2012. – № 4. – S. 49–56.
9. Petryshyn H. Fasada nadmorska Oslo: koncepcja projektowa a materiały budowlane / H. Petryshyn // *Czas. Techn. Architektura*. – 2011. – R. 108, z. 11. – S. 183–191.

УДК 711.4

ИНТЕГРАЦИЯ ФУНКЦИЙ КАК СРЕДСТВО ГАРМОНИЗАЦИИ ГРАДОСТРОИТЕЛЬНЫХ СТРУКТУР

Вершинин В. И., к. арх., профессор кафедры архитектуры зданий и сооружений
Одесская государственная академия строительства и архитектуры
Тел. (048) 729-86-19

Аннотация. Рассматриваются вопросы оптимизации градостроительного взаимодействия научно-производственных и гражданских объектов. Предлагаются направления их территориальной интеграции и формирования многофункциональных территорий как средство гармонизации городских структур.

Ключевые слова: производственные, селитебные, многофункциональные территории, интеграция функций, градостроительные структуры.

ИНТЕГРАЦІЯ ФУНКЦІЙ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ МІСТОБУДІВНИХ СТРУКТУР

Вершинін В. І., к. арх., професор кафедри архітектури будівель та споруд
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Тел.: (048) 729-86-19

Анотація. Розглядаються питання оптимізації містобудівної взаємодії науково-виробничих і цивільних об'єктів. Пропонуються напрями їх територіальної інтеграції та формування багатofункціональних територій як засіб гармонізації міських структур.

Ключові слова: виробничі, селітебні, багатofункціональні території, інтеграція функцій, містобудівні структури.